

Havainnointia, hautomista, historioita

Nykytaiteen kuratoriaalista tutkimusta ekologisessa
kriisissä

Taru Elfving

doi.org/10.23995/tht.112174

Muistiinpanoja kuratoriaalisesta tutkimushankkeesta *Aaveet muutoksessa* (2017–2022), joka tarkastelee sekä nykytaiteen ekologista kestävyyttä että saaristomeren ympäristönmuutoksia Seilin saarella.

Asiasanat: nykytaide, ekologia, kuratointi, monialaisuus

Kuva. Stillkuva Kati Rooverin videoinstallaatiosta *Muuttuvan meren tuoksu* (2020), joka on kuvattu osin Seilin saarella. Kuva: Kati Roover.

Ympärilläni Turun saaristossa maa nousee yhä vakaassa tahdissa jääkauden jäljiltä, puoli metriä vuosisadassa. Globaali merenpinnan nousu saattaa vielä kääntää rantaviivan liikkeen suunnan. Nuoren meren murtoveden suolapitoisuus laskee ilmastonmuutoksen myötä lisääntyneiden sateiden vuoksi. Täällä veden lämpötila on jo noussut puolitoista celsius-astetta puolen vuosisadan aikana. Saaristomeren ekosysteemi koettaa sopeutua kiihtyviin ja arvaamattomiin muutoksiin.

Mitä tällä kaikella on tekemistä taiteen kanssa - tai ennemminkin, mitä taiteella on tekemistä tämän kanssa? Tätä olen pohtinut viime vuodet kuratoriaalisessa tutkimustyössäni. Kuraattorina ja tutkijana olen keskittynyt jo pitkään erityisesti paikkasidonnaisiin ja kontekstilähtöisiin teosprosesseihin, usein vuoropuhelussa eri alojen ja tiedonmuotojen kanssa. Lisäksi olen työskennellyt tiiviisti kansainvälisen liikkuvuuden kysymysten ja käytäntöjen parissa. Ekologisen kriisin aiheuttama yhteiskunnallinen murros,

jota pandemia on viime vuosina (2020–2021) entisestään siivittänyt, on kuitenkin pysäyttänyt minut nyt yhdelle saarelle pohtimaan ja kokeilemaan käytännössä, miten työni voi muuttua ekologisesti ja sosiaalisesti kestävämmäksi.¹

Seilin saarella pyrin hahmottamaan yhdessä taiteilijoiden ja eri alojen tieteenekijöiden kanssa yhteiskunnallisten ja ympäristön muutosten keskinäisiä suhteita. Saaristomeren tutkimuslaitos on tehnyt Seilissä pitkäaikaisseurantaa ja tutkimusta ympäristön muutoksista jo vuosikymmeniä. Ennen yliopiston kenttäasemaa saarella sijaitsi naisten mielisairaala ja vuosisatojen mittainen sairauden, eristyksen ja valtion instituu-

1 Vedän CAA Contemporary Art Archipelagon hanketta *Spectres in Change (Aaveet muutoksessa)* yhteistyössä Turun yliopiston Saaristomeren tutkimuslaitoksen kanssa Seilin saarella, Koneen säätiön monivuotisella rahoituksella (2017–2022). Hanke on kehitetty yhteistyössä taiteilija ja elokuvaohjaaja Lotta Petronellan kanssa. Lisätietoja: <https://contemporaryartarchipelago.org/>

tioiden historia. Aivan viime vuosina saarelle on rantautunut kasvava matkailubisnes. Saapuessani saarelle vastassa ovat niin oman yhteiskuntani kuin elinympäristöni aaveet, jotka esittävät kysymyksiä valtuuksistani ja vastuustani rantautuessani.

Lähestyn työssäni Seilin aaveita sekä sosiaalisina ilmiöinä että signaaleina ympäristön muutoksista. Ne ovat puuttuvia ääniä sairaalan arkistossa, mittaamattomia muuttujia tieteellisissä pitkäaikaisseurannoissa, arvottomina ohitettuja rikkaruohoja tai poistotuomion saaneita vieraslajeja.² Kun huomio tarkennetaan lähelle eri aistien ja teknologioiden avulla, herkistyy näkymättömyyksille ja hiljaisuuksille. Samalla avautuvat erilaiset ajalliset mittakaavat sekä mikro- ja makrotason risteävät sidokset saarella.

Tämä lyhyt essee on koostelma muistiinpanoja kentältä, havaintoja viime vuosien kenttätöistäni taiteilijoiden ja tutkijoiden kanssa sekä yleisemmin taiteen kentältä, jonne kuratoriaalinen työskentelyni paikantuu. Yhdeltä saarelta ja liikkeessä olevalta rantaviivalta käsin tutkiva katseeni on paneutunut mikroskooppisen lähelle, mutta myös hakeutunut laajemmalle, saariston ja Itämeren murtovesialueen kautta aina planetaariisiin virtauksiin, yhteiskunnallisiin ja ekologisiin prosesseihin.

Virtauksista ja paikantumisesta

Viime jääkauden jälkeisenä aikana eivät maapallon meret ole kertaakaan lämmenneet niin nopeasti kuin nyt. Meret ovat sitoneet tähän mennessä valtaosan, noin yhdeksän kymmenesosaa, ilmastonmuutoksen aiheuttamasta ilmakehän lämpenemisestä. Vaikka hiilidioksidipäästöjä lei-

2 Ks. aaveen käsitteestä: Avery Gordon, *Ghostly Matters. Haunting and the Sociological Imagination* (Minneapolis: University of Minnesota Press, 1997); Anna Tsing, Heather Swanson, Elaine Gan & Nils Bubandt, "Introduction. Haunted Landscapes of the Anthropocene" in *Arts of Living on a Damaged Planet*, eds. Anna Tsing et al. (Minneapolis & London: Minnesota University Press, 2017), G6.

kattaisiin tehokkaasti, merten happamoituminen jatkuu vielä sukupolvien ajan.³

Kansainvälisen ilmastopaneelin IPCC viimeisin raportti on kylmäävää luettavaa merten tilasta ja tulevaisuudesta kuumenevalla planeetallamme. Raportti muistuttaa sekä kiireellisten yhteiskunnallisten toimenpiteiden välttämättömyydestä että monien ekologisten muutosprosessien väistämättömästä hitaudesta. On tähdittävä päätösten puolittamiseen vuosikymmenessä, mutta samanaikaisesti on hahmotettava geologisen ajan kaari. Tämän päivän päästövähennysten vaikutukset eivät tule olemaan oman sukupolveni koettavissa, mutta toimien riittämättömyyden tai hitauden yhä vakavammat seuraukset ovat jo nyt arjessamme läsnä. Vaikuttavuuden hahmottaminen tässä mittakaavassa on lähes mahdotonta nykyisessä projektitalouden logiikassa niin taiteessa kuin muuallakin yhteiskunnassa. Kuten ympäristön pitkäaikaisseurannoissa Seilissä, vaaditaan kollektiivista ja ylisukupolvista sitoutumista.

Meret, joet ja muut vesistöt ovat maapallon elämää ylläpitäviä suonistoja. Ne kietovat yhteen niin ihmisten kuin muidenkin elollisten kohtalot. Yhtä ja samaa vettä ei kuitenkaan ole. Planetaarinen näkökulma edellyttää huomion kohdentamista myös paikallisiin ilmiöihin, ympäristöihin ja yhteisöihin. Samalla on huomioitava luonnon monimuotoisuuden köyhtyminen ja päästöjen leikkaustoimenpiteiden monimutkaiset vaikutukset ekosysteemeihin.⁴ Abstrahoinnit ja yleistytykset eivät ole ongelmattomia sen paremmin taiteessa kuin tieteessäkään. Laaja perspektiivi,

3 Kansainvälisen ilmastopaneelin IPCC kuudes tieteellinen raportti (2021): "IPCC Sixth Assessment Report: The Physical Science Basis", luettu 08.10.2021, <https://www.ipcc.ch/report/ar6/wg1/>

4 Ks. IPCC:n ja hallitustenvälisen luontopaneelin IPBES yhteisraportti (2021): "IPBES-IPCC Co-Sponsored Workshop Report on Biodiversity and Climate Change", luettu 08.10.2021, <https://ipbes.net/events/launch-ipbes-ipcc-co-sponsored-workshop-report-biodiversity-and-climate-change>

katse etäältä, kaipaa rinnalleen juurtumista, intiimiä yhteenkietoutumista ja osallisuutta.

Työssäni Seilissä olen hahmotellut metodista *tidalektista* otetta, joka vuorovetten lailla myötäilee niin planetaarisia kuin paikallisia rytmejä vaatien aikaa eri ajallisuuksille ja toistuville paikantumisille.⁵ Taiteella on erityisiä välineitä ja valmiuksia navigoida eri mittakaavojen välillä. Se on kotonaan monimutkaisuuden ja ristiriitojenkin äärellä, kysymysten eikä niinkään vastausten parissa. Nykyaiteen vapautena ja vahvuutena voidaan nähdä sen määreiden ja muotojen avoimuus, mikä ei kuitenkaan merkitse riippumattomuutta ekologisista tai eettisistä reunaehdoista. Kuratoriaalinen tutkimukseni paneutuu tähän nykyaiteen rajojen huokoisuuden kantamaan potentiaaliin yhteiskunnan muutospaineissa, tuntemattoman äärellä.

Taiteesta ja kytköksistä

Taiteilijat ovat Seilissä kiinnittäneet huomionsa vedenalaisten eliöiden keholliseen kokemukseen suolapitoisuuden vähenemisestä ja niiden ylisukupolviseen tietoon elinympäristönsä muutoksesta. He ovat myös seuranneet muun muassa saaren kasvien vuosisataisia liikkeitä, jotka piirtävät esiin karttoihin kirjaamattomia tarinoita niiden ja ihmisten yhteisen historian eri vaiheista niin näillä rannoilla kuin meren virtausten ja tuulten kuljettamina.⁶

Taide voi lukuisin erilaisin aistimellisin, materiaalisin, sosiaalisin, tilallisoin, kehollisin ja monimedialaisin lähestymistavoin nyrjäyttää ihmis-

keskeisiä näkökulmia, tuoda yhteen muutoin yhteensopimattomina näyttäytyviä maailmankuvia ja tiedonmuotoja, antaa äänen valtakursissa kuulumattomille tai hiljennetyille, todistaa ja luoda tilaa todistajanlausunnoille muutosten moninaisista vaikutuksista, kurotella kohti erilaisia tulevaisuuden näkymiä ja kertoa esiin vaihtehtoisia historioita.

Kuten yhteiskunnassa laajemmin, taiteessa edellytetään kuitenkin myös systeemistä muutosta. Vaaditaan toimintatapojen ja -mallien sekä niitä ohjaavien arvojen uudelleen arviointia, *tidalektista* zoomausta sisältöjen, käytäntöjen ja rakenteiden välillä. Hiilijalanjäljen minimointi on vain osa tästä urakasta, eikä sekään ole kestävää ilman laajempien ekologisten ja sosiaalisten vaikutussuhteiden huomiointia. Kuten Rebecca Solnit muistuttaa, hiilijalanjälki on alunperin öljyteollisuuden lanseeraama käsite, joka korostaa yksilön vastuuta kuluttajana.⁷ Donna Harawayta mukaillen, sillä on merkitystä, millä käsitteillä käsittelemme käsillä olevaa kriisiä.⁸

Kuraattorilta ja tutkijalta edellytetään myös ymmärrystä sekä taiteen kielen että institutionaalisten rakenteiden historioista ja näiden nivoutumisesta osaksi laajempia paikallisia ja kansainvälisiä yhteiskunnallisia prosesseja. Taiteen ja taidehistorian länsimaista, valkoista ja patriarkaalista kaanonia on haastettu jo pitkään moniäänisesti. Tämä työ alkaa nyt näkyä kansainvälisesti paitsi taideinstituutioiden näyttelysällöissä myös niiden henkilökunta- ja rahoitusrakenteissa. Tekemistä kuitenkin riittää vakiintuneiden näyttelykäytänteiden ja instituutioiden historioiden sekä niitä ohjaavien arvojen kriittisessä työstössä. Miten taiteen kytkökset vaikkapa kansallis-

5 Ks. "tidalektiikan" käsitteestä: Elizabeth DeLoughrey, *Allegories of the Anthropocene* (Durham & London: Duke University Press, 2019), 2; Stefanie Hessler, ed., *Tidalectics. Imagining an Oceanic Worldview through Art and Science* (Cambridge MA & London: MIT Press, 2018).

6 Vedenalaista maailmaa ovat tutkineet Seilissä mm. Kati Roover teoksessaan *Muuttuvan meren tuoksu* (2020) ja kasvien muuttoliikkeitä Kalle Hamm ja Band of Weeds monipolvisessa teosprojektissa *Uusi Pandora* (2021-jatkuu).

7 Rebecca Solnit, "Big oil coined 'carbon footprints' to blame us for their greed. Keep them on the hook," *The Guardian*, 23.8.2021, <https://www.theguardian.com/commentisfree/2021/aug/23/big-oil-coined-carbon-footprints-to-blame-us-for-their-greed-keep-them-on-the-hook>.

8 Donna Haraway, *Staying with the Trouble. Making Kin in the Chthulucene* (Durham & Lontoo: Duke University Press, 2016), 34–35.

valtioihin, kulutuskulttuuriin, kolonialismiin ja globalisaatioon heijastuvat suhteessa ekologisten ja sosiaalisten haasteiden edellyttämiin muutoksiin?

Näiden moninaisten sidosten tunnistaminen ja tunnustaminen edellyttää niin taiteen tekemisen ja esillepanon kuin sen kuratoinnin ja tutkimuksen käytänteiden kriittistä arviointia ja kokeellista työstöä. Mitä esimerkiksi huomioidaan merkityksellisenä taiteessa? Entä miten se esitetään ja sanoitetaan? Taiteen materiaalit, metodit ja puitteet kantavat mukanaan monia merkityksellisyden tasoja. Ympäristövaikutusten ohella niihin liittyy myös kysymyksiä tuotantoprosesseista ja -ketjuista globaalissa taloudessa. Ajatukset tyhjästä kankaasta tai valkoisesta kuutiosta neutraaleina tiloina ja taustoina, tai esimerkiksi löydetyn esineen käsite, saattavatkin ylläpitää samanaikaisesti sekä ongelmallista oletusta oikeudesta materiaaleihin, tietoon ja paikkoihin että irrallisuutta näistä. Ovatko nykytaiteen käytänteet osaltaan kolonialistisen terra nullius-periaatteen jatkumoa, joka antaa oikeutuksen hyödyntää “ei kenenkään maaksi” ajateltua?

Se, mikä on ohitettu tyhjänä merkityksistä, ohjaa katseen myös muille taidehistorian katvealueille. Sen paremmin kaanonina kuin kokoelmaakaan ei voi yksinkertaisesti täydentää siitä puuttuvalla, ikään kuin siitä unohtuneella, ilman että nämä “unohdukset”, omanlaisensa aaveet, horjuttavat samalla koko järjestyksen perusoletuksia. Monet nykytaiteessa vahvistuvat ilmiöt avaavatkin näkymiä myös erilaisiin mahdollisiin genealogioihin, samalla kun muuttuvat taiteen tekemisen tavat tai ilmentymät koettelevat vakiintuneita esityskäytäntöjä ja kritiikin käsitteistöä – kuten esimerkiksi taide, joka elää ja vaatii sitoutumista hitaisiin ekologisiin prosesseihin tai jonnekin, osana jotakin.

Riippuvuuksista ja merkityksellisyydestä

Seilissä yllä olevat yleisen tason pohdinnat ovat terävöityneet ja vaatineet kuratoriaalisen tutkimustyöni kriittistä paikantamista aina vain hienovireisemmin. Miten työni, ajatteluni ja kieleni ovat osa tiedon ja vallan rakenteiden jatkumoa, joka on läsnä tällä saarella? Tieteen instituutioiden historia saarella toimii peilinä, jonka kautta heijastuu taiteenkin taustalla vaikuttavia yhteiskunnallisia rakenteita. Nämä ohjaavat sitä, kenen kysymykset tai mitkä metodit tunnistan olennaisiksi, tai mikä määritetään tutkimuksellisen työn tulokseksi. Matkailun kiihtyvä kasvu saarella pakottaa arvioimaan tarkkaan myös sitä, miten taiteellinen toiminta ja valmistuvien teosten esittäminen voisi olla tukematta kestäväntöntä elämysten pikakulutusta.

Pohdin myös mahdollisuuksia sanallistaa kaikkea sitä, mikä tekee työni Seilissä mahdolliseksi tai mikä on vaikkapa jollekin teokselle ja sen esitykselle merkityksellistä. Seuraten feministisen sitaation periaatteita, vakiintuneita arvohierarkioita voi näin osaltaan haastaa.⁹ Miten vaikkapa artikuloidaan muiden kuin inhimillisten tekijöiden rooli taiteellisissa ja kuratoriaalisissa prosesseissa: Onko kalan ääni tai kasvin signaali abstrahoitu edustamaan jotakin vai pyritäänkö niiden toimijuus tunnistamaan? Määritetäänkö myös niiden kohtaamisen (havainnon, kuvaamisen, äänittämisen) aika ja paikka merkitsevänä, tai huomioidaanko olennaisena myös jotakin, joka mahdollistaa tämän kohtaamisen tai tapahtuu kohtaajien välillä? Materiaaleja, välineitä tai teknisiä ratkaisuja ei voi myöskään nähdä enää täysin sisällöistä irrallisina, vaan ne edellyttävät yhä tarkempaa artikulointia. Tämä korostuu ekologisten kysymysten parissa ja näyttelytilojen ulkopuolella työskenneltäessä.

9 Feministisestä sitaatiosta, ks. Sara Ahmed, *Living a Feminist Life* (Durham & Lontoo: Duke University Press, 2017), 15–16.

“Ekologisessa maailmankuvassa ei voi olla mitään sellaista kuin epäoleellinen tausta”, kirjoittaa Maria Puig de la Bellacasa.¹⁰ Tämä ajatus on ohjannut huomiotani niin eri yhteisöjen, alojen, paikkojen, ilmiöiden kuin lajienkin välisiin suhteisiin. Väleissä ei ole tyhjää, vaan metodien tai tiedon rajojen ja rajausten luomia tutkimuksellisia katveita. Se, että tunnistaa väliin jäävän alueen oleelliseksi, eikä häivyttä tätä taustaksi, edellyttää sekä oman osallisuuden että näkökulman osittaisuuden tunnistamista. Monenlaiset kytkökset kiinnittävät ja kiinnyttävät meidät paikkoihin, yhteisöihin, ekosysteemeihin. Työssämme läsnäolevat lukuisat kulttuuriset, ammatilliset, diskursiiviset ja kollegiaaliset sidokset ohjaavat aihevalintoja, näkökulmia ja lähestymistapoja. Ne ovat sekä merkityksissään että materiaalisuoksissaan monensuuntaisia ja lomittuneita, intiimejä ja kauaskantoisia. Osaa ei useinkaan tunnisteta vaikkapa taiteelliselle tai tieteelliselle työlle merkityksellisiksi –tai ne kuvitellaan universaaleiksi, kuten Isabelle Stengers muistuttaa.¹¹

Miten hahmottaa näitä lukuisia kytköksiä sekä ajallisesti ja tilallisesti hajautunutta keskinäistä riippuvuutta – kuten vaikkapa globaalin kapitalismin pirstaloimia syy-seuraussuhteita tai niiden kiihdyttämän ekologisen kriisin moninaisia vuorovaikutuksia planetaarisen ja paikallisen välillä? Seilin tutkimuslaitoksella tämä kysymys seuraa vesimassojen liikkeitä tuhdisti lannoitetuilta varhaisperunapelloilta Saaristomereen ja edelleen Itämeren ja Pohjanmeren kautta kohti Jäämeren, mukanaan ravinteiden lisäksi muun muassa mikromuovia. Kirjoittaessani kannettavalla tietokoneellani otan väistämättä osaa mineraalien ekologisesti ja sosiaalisesti kestävämpään kier-

10 Maria Puig de la Bellacasa, “Ecological thinking, material spirituality and the poetics of infrastructure,” in *Boundary Objects and Beyond: Working with Leigh Star*, eds. Geoffrey C. Bowker, Adele E. Clarke, Stefan Timmermans & Ellen Balka (Cambridge MA & London: MIT Press, 2016), 57.

11 Isabelle Stengers, “Introductory Notes on an Ecology of Practices,” *Cultural Studies Review*, 11, no 1 (2005), 191.

tokulkuun. Digitalisaatio jatkaa osaltaan fossiilitalouden ylläpitämää globaalia eriarvoisuutta. Kaivostoiminnan valumat muovaavat ekosysteemejä ja yhteisöjä sekä lähellä että kaukaa.

Planetaarisen veden ja ilman virtaukset kuljettavat kolonialismia maailmassa, jossa paikan-tumisen politiikka ei määrity kiintein koordinaatein, kuten Astrida Neimanis painottaa.¹² Historiallinen eristyssaari taas muistuttaa siitä, miten niin historiallisesti kuin nykypäivänä toisilla on ollut valtuudet tulla ja mennä, toisilla taas hyvin rajatut vapaudet. Seilin saarella korostuu samalla saariston logiikka, eli sen yhteys moninaisten virtausten myötä niin toisiin saariin kuin mantereisiin niin ekologisesti, sosiaalisesti kuin kulttuurisesti. Menneet ja tulevat, täällä ja toisaalla, ovat riippuvaisia toisistaan. IPCC:n varoitus siitä, että veden kiertokulku maapallolla tulee muuttumaan merkittävästi ilman mittavia hiilidioksidipäästöjen vähennyksiä, ei vapauta etuoikeuksien tunnistamisen vaatimasta työstä ja vastuusta, päinvastoin.

Huomioinnista ja välittämisestä

Kuratoriaalisessa työssäni monet itsestänselvyydet ovat paljastuneet etuoikeuksiksi saavuttuani vanhalle sairaalasaarelle, oman pohjoiseurooppalaisen yhteiskuntani aiheuttaman ympäristömuutoksen keskelle. Se, että kuraattori tai taiteilija voi yleensäkin olettaa pääsevänsä erilaisten materiaalien, tarinoiden tai tiedon äärelle, kertoo kaikenlaista vallasta. “Hyvät aiheet” eivät voi enää riittää luvaksi käyttää mitään yhteisöjä tai ekosysteemejä taiteen resursseina. Näiden louhinta ja jalostus taiteessa voidaan nähdä omanlaisenaan kaivannaistaloutena.

Mitä voisikaan tarkoittaa taiteen resurssien – materiaalistien, inhimillisten, monilajisten – kestävä kierron kultivointi kaivannaistalouden logiikan sijaan? Mitä edellyttää kieleltä ja

12 Astrida Neimanis, *Bodies of Water: Posthuman Feminist Phenomenology* (Sydney: Bloomsbury, 2017), 36.

käytänteiltä, jos nämä voimavarat käsitetäänkin monimuotoisena yhteisönä, jonka osa taide ja työmme on? Metodeja, toimintamalleja ja arvoja on työstettävä ekologisesti, sosiaalisesti, mentaalisesti ja kulttuurisesti kestävämmiksi silloin juuri täältä käsin, tässä hetkessä. Samalla on pyrittävä kantamaan vastuu myös työmme vaikutuksista kaukana näiltä rannoilta. Keskinäisten vuorovaikutusten, eri kytkösten ja mittakaavojen risteytymistä omassa työssä on täten käsiteltävä ja yritettävä käsittää maantieteellis-kulttuuris-materiaalisesti paikantuneesta näkökulmasta käsin.

Seilissä olen koettanut luoda tämän kaiken vaatimalle työlle aikaa ja tilaa muun muassa kollektiivisissa hautomoissa, joissa syvennymme taiteilijoiden ja tutkijoiden kanssa sekä saaren ympäristöön että omiin metodeihimme. Tavoitteena on vetäytyä hetkeksi ekologisen kriisin luomasta hätätilasta havainnoimaan hitaammin, kuuntelemaan hiljaisuuksia ja keskittymään varjoihin ympärillämme ja omassa työskentelyssämme. Näitä vetäytymisiä ohjaa pyrkimys oppia saarelta, lähentyä ja juurruttaa etäännyttäviä abstraktioita. Keskeisiä tässä ovat kenttätyön harjoitteet, jotka kiinnittävät huomiota siihen, miten ja mitä huomioimme. Hautomoiden ytimessä on yksilökeskeisen kilpailun ja omistajuuden sijaan jakaminen sekä pyrkimys hahmotella mahdollisia yhteistyön pitkäjänteisesti sitoutuneita muotoja, joiden ohjaavana periaatteena olisi vastavuoroisuus – niin ihmisten kesken kuin suhteessa muuhunkin olevaan.

Vastavuoroisuus ja kiitollisuus ovat Robin Wall Kimmererin mukaan perusta paitsi alkuperäiskansojen perinnetiedolle myös länsimaisessa tieteessä kunnioittavalle havainnoinnille, joka luo läheisyyttä ihmisen ja muun elollisen välille. Luvan pyytäminen, vaikkapa kasveja kerätessä, liittyy tarkkaavaiseen ja pitkäjänteiseen havainnointiin, jossa huomioidaan kyseisen lajin ja elinympäristön hyvinvointi. Se mahdollistaa

samalla muilta oppimisen.¹³ Havainnointi ei ole ulkopuolista tai yhdensuuntaista, ei siisteihin tutkijan ja tutkimuskohteen vastakohtapareihin asettuvaa, vaan vuorovaikutteista, tahmaisaa osallisuutta. Kuratoriaalinen tutkimus taas voi näyttäytyä näin välittämisenä, välittävän suhteen työstönä ja sanoittamisena. Tämä edellyttää ajanottoa ja vuoroveden kaltaista liikettä, jota Seilin saaren rannoilla määrittää kuun kierron ja planeettojen välisen vetovoiman sijaan erityisesti geologisen ajan ja ilmastokriisin väliset muutoksen moninaiset rytmit.

Oma työni on tuskin pisara meressä planetaarisen ekologisen hätätilan ja sen edellyttämän yhteiskunnallisen murroksen mittakaavassa. Näen kuratoriaalisen työn potentiaalinen – ja vastuun – kuitenkin tässä ajassa merkittävänä juuri taiteen mahdollistavien moninaisten riippuvuussuhteiden hahmottamisessa, erilaisista paikantuneista positioista käsin. Muutoin, Silvia Federicin sanoja mukaillen, tuskin pystymme ottamaan vastuuta tekojemme seurauksista, jolloin elämämme ylläpito on väistämättä kuolemantuottamusta toisille.¹⁴

FT Taru Elfving on nykytaiteen kuraattori ja kirjoittaja, joka keskittyy työssään monialaisiin paikkasidonnaisiin tutkimushankkeisiin erityisesti feminismiin ja ekologisen ajattelun kosketuspinoilla. Elfving on väitellyt Visuaalisten kulttuurien tutkimuksesta Lontoon yliopistosta (Goldsmiths, 2009).

13 Robin Wall Kimmerer, *Braiding Sweetgrass: Indigenous Wisdom, Scientific Knowledge and the Teachings of Plants* (London: Penguin, 2020), 178, 252.

14 Silvia Federici, *Re-Enchanting the World: Feminism and the Politics of the Commons* (Oakland: PM Press, 2019), 109.